

Nr 130.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till täckande av driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:ts vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergqvist yttrade härefter:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 113 häft. (Nr 130.) 1

Statsbidrag
till täckande
av driftkost-
naderna vid
Malmöhus
läns sjuk-
vårdsinrätt-
ning i Lund.

Jag ber nu att få erinra hurusom under punkt 28 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1921 års tilläggsstat omförmälts en fråga angående statsbidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1920 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

Att ett dylikt bidrag, som hittills icke utgått, med anspråk på berättigande kunnat ifrågasättas, ehuru anstalten i fråga är »Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar», beror därpå, att länet har upplåtit dem för bedrivande av den medicinska undervisningen vid universitetet i Lund. Sjukvårdsinrättningarnas av Kungl. Maj:t fastställda reglemente innehåller i avseende härå följande bestämmelse: »Sjukvårdsinrättningarnas samtliga avdelningar skola vara för klinisk undervisning upplåtna, dock med skyldighet för direktionen att tillse, det å varje avdelning, med undantag av den pediatrika eller barnsjukhuset, platser kunna reserveras för sådana sjuka, vilka särskilt önska att icke bliva föremål för klinisk undervisning.»

Något bidrag till driftkostnaderna vid nämnda sjukhus har staten som sagt hittills icke lämnat. Landstinget har dock ej utan allt vederlag lämnat den medicinska undervisningen tillträde till sjukhuset. Sålunda har Lunds universitet upplåtit det område, Paradislyckan, där sjukhuset förlagts, och år 1912 medgav Kungl. Maj:t, att ett område av omkring 7 hektar finge från det biskopen i Lunds stift på lön anslagna bostället 3 1/2 mantal krono Helgonagård nr 1 avsöndras, att av landstinget under nyttjanderätt innehavas, så länge det upplåtta området användes för avsett ändamål samt under vissa förutsättningar och villkor i övrigt — en av förutsättningarna var att sjukhuset stode till förfogande för erforderlig klinisk undervisning.

Vidare har från statens sida redan enligt kungl. brev den 3 mars 1813 till årligt underhåll av inrättningarna anslagits viss del av kyrkotioden inom länet — numera utbytt mot särskild ersättning, något över 3,000 kronor — varjämte genom brev den 29 november 1854 anvisades ett bidrag av 10,000 riksdaler banko till täckande av uppkommen skuld för nybyggnader. Ytterligare beviljade 1901 års riksdag ett anslag av högst 256,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för vissa nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid sjukhuset, och slutligen hava av 1914, 1916 och 1920 års riksdagar beviljats inalles 1,268,148 kronor såsom bidrag till

kostnaderna för nyligen fullbordade nybyggnadsarbeten m. m. vid sjukhuset.

Den framställning, som ligger till grund för nu förevarande ärende och som genom länsstyrelsen i Malmö insänts till Kungl. Maj:t, är gjord av direktionen för omförmälda sjukvårdsinrättningar. Framställningen innehålles i en den 12 november 1920 dagtecknad skrivelse, ur vilken jag här torde böra återgiva följande:

Genom beslut den 21 september 1920 hade Malmöhus läns landsting uppdragit åt direktionen över dess sjukvårdsinrättningar i Lund att hos Kungl. Maj:t anhålla, att landstinget måtte beredas ersättning för den merkostnad, som för år 1920 kunde uppkomma för lasarettet.

I fråga om de under senare åren beviljade statsanslagen till byggnadsarbeten vid sjukhuset hade följts den princip, att staten bidragit med *halva* byggnadskostnaden och landstinget bekostat endast den andra hälften; motiven för anslag från staten hade varit, att sjukhuset såsom ett *kliniskt sjukhus* tjänade ett viktigt statsändamål.

För upprätthållande av den *årliga driften* hade däremot inga särskilda statsanslag lämnats eller ens hittills begärts, utan Malmöhus läns landsting hade hittills ensamt bestritt kostnaden för denna.

I detta avseende rådde en avsevärd skillnad mellan detta sjukhus och de kliniska sjukhusen i Stockholm och Uppsala, vilka sjukhus även för sin årliga drift mottogo mycket väsentliga bidrag av statsmedel.

Visserligen utginge, i likhet med förhållandet vid dessa sjukhus, även i Lund lönerna till de professorer, som vore överläkare, på universitetets stat, d. v. s. av statsmedel och likaså de kliniska amanuensernas kontanta lön, varjämte avlöningen till föreståndaren vid röntgeninstitutet, föreståndaren för kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar och föreståndaren för ortopediska kliniken och polikliniken betalades till hälften av statsmedel och till hälften av landstingsmedel, men därutöver utginge till klinikerna av statsmedel endast några obetydliga anslag för materiell, nämligen 500 kronor per år till vardera av den medicinska, kirurgiska, pediatrika, ögon- och kvinnokliniken samt 1,000 kronor till medicinska fakultetens kliniska laboratorium, vilket för närvarande vore förlagt till medicinska kliniken. Hela kostnaden för den årliga driften i övrigt bestredes av landstinget.

Fråga om statsbidrag för den årliga driften hade förut icke väckts, helt visst på den grund, att kostnaderna för den egentliga sjukvården intill år 1918 hållit sig inom måttliga gränser och dagkostnaden för patient hade hållit ungefär jämna steg med kostnaden vid övriga sjukhus inom länet.

Då nu emellertid kostnaden för sjukvården vid Lunds universitet för underhållsdag räknat från och med år 1918, såsom framginge av tabellbilaga I, blivit betydligt större än vid landstingets övriga sjukhus och totalkostnaden för sjukvårdsinrättningarna i Lund uppginge till summor, som för landstinget vore gan-

ska betungande, hade fråga väckts både vid 1919 och 1920 års landsting om åtgärder för utverkande av statsbidrag för driften.

Tabellbilaga II visade landstingets årsanslag för de sista 10 åren till sjukvårdsinrättningarna i Lund enbart för driften, alltså med frånräknande av alla extra anslag.

Av denna tabell II liksom av tabell I framginge, att den stora kostnadsökningen kommit från och med år 1918, då de stora nya klinikerna och poliklinikerna samt röntgeninstitutet togos i bruk, vilket skedde i början av år 1918.

Visserligen hade kostnaden vid samtliga länets sjukhus, såsom framginge av tabell I, på grund av penningvårdets fall avsevärt stigit, men stegringen av kostnaden vid sjukvårdsinrättningarna i Lund vore dock större, och det vore detta förhållande, som väckt landstingets uppmärksamhet och orsakat, att frågan om statsbidrag för den årliga driften nu kommit upp.

Rättvisan och billigheten däruti, att staten bidroge även till den årliga driften av ett sjukhus som detta, som tjänade ett viktigt statsändamål, då en väsentlig del av läkarutbildningen vore förlagd dit, låge i öppen dag. Övriga kliniska sjukhus i landet hade ju avsevärda statsbidrag för sin drift, och vissa vore nästan helt och hållet hänvisade till statsmedel för driftens uppehållande.

Att ett statsbidrag till driften av rättvisan och billigheten krävdes borde alltså vara klart. Svårare vore att säga *efter vilka principer* ett dylikt statsbidrag skulle beräknas.

Vanskligt vore därvid att hämta någon ledning härvidlag från de andra kliniska sjukhusen, då de alla i förvaltningshänseende vore varandra ganska olika och icke något annat av dem liksom det i Lund vore ett vanligt länssjukhus, för sitt underhåll från början och hittills helt hänvisat till landstinget.

Det sjukhus, som i vissa avseenden stode närmast sjukhuset i Lund, vore Uppsala akademiska sjukhus, men där rådde ett annat, nästan motsatt förhållande mot i Lund. Där ägdes nämligen sjukhuset av universitetet och Uppsala läns landsting lämnade bidrag till den årliga driften.

Sjukhuset i Lund vore numera i sin helhet upplåtet för klinisk undervisning, men det vore också i sin helhet och utan inskränkning upplåtet och stående till tjänst för länets sjukvård, och att beräkna särskild årskostnad för det ena och det andra vore omöjligt. För det kliniska sjukhuset behövdes emellertid en del lokaler, såsom föreläsningssalar, laboratorier, polikliniksalar m. m., som ej erfordrades för det icke kliniska sjukhuset, och vidare vore åtgången av materiell på röntgeninstitutet och poliklinikerna betydligt större vid det förra, även om det icke kliniska sjukhuset också numera krävde en modern utrustning för röntgenundersökning. En jämförelse, som i Skåne låge nära till hands, vore jämförelse med det icke kliniska, kommunala sjukhuset i Malmö, som vore i det närmaste lika stort som sjukhuset i Lund samt modernt och väl utrustat och underhållet.

Av tabell I framginge dagkostnaden per patient vid båda sjukhusen. År 1918 var densamma för Lund 10 kronor 61 öre för Malmö 7 kronor 78 öre, det vill säga en skillnad av 2 kronor 83 öre. Då underhållsdagarnas antal i Lund år 1918 var 189 307, skulle detta göra en merkostnad för Lundasjukhuset för året av 535,738 kronor 81 öre. År 1919 var dagkostnaden i Lund 11 kronor 9

öre, i Malmö 8 kronor 67 öre, det vill säga en skillnad av 2 kronor 42 öre. Då underhållsdagarnas antal år 1919 vid Lundasjukhuset var 213,654, så får man för år 1919 en merkostnad av 517,042 kronor 68 öre och sålunda för vart och ett av åren en merkostnad vid jämförelsen med Malmösjukhuset av omkring 500,000 kronor. Denna merkostnad gjorde sig, såsom av tabell I synes, först gällande samtidigt med det de nya stora klinikerna öppnades, vilket skedde år 1918. Visserligen förefunnes en möjlighet till att även andra, men i så fall obekanta faktorer kunnat i någon mån medverka härvid, men tvivelsutan hade dock pris-skillnaden sin egentliga orsak i den kliniska undervisningen med de ökade fordringar på utrymme och arbetskostnader den ställde.

Sökte man efter förhållanden, som kunde vara av någon betydelse för bedömande av frågan, varför ett kliniskt sjukhus vore dyrare, kunde följande vara att beakta.

Det vore uppenbart att själva sjukbeläggningen på sjukhuset i Lund i visst avseende påverkades därav, att det vore ett kliniskt sjukhus, nämligen därutinnan att sjuka från avlägsna orter, det vill säga från andra län än Malmöhus län i relativt stort antal sökte sig in hit, där de ansåge sig få en bättre och skickligare specialistvård för sina sjukdomar än vid hemortssjukhusen, och vidare att överläkarna här ofta nog just för den kliniska undervisningens skull intoge dylika sjuka från främmande län, vilka de annars skulle kunna vägra inträde eller vore berättigade till att avvisa. När nu skillnaden mellan den verkliga dagkostnaden och den dagavgift dessa sjuka betalade vore så stor som nu, medförde ett stort antal utomlänspatienter en betydligt ökad kostnad och, såsom tabellbilaga III visade, uppginge denna skillnad för år 1919 till 211,186 kronor 94 öre, därvid patienter å barnbördsavdelningen ej medräknades.

Av särskild betydelse för den fråga det här gällde vore *barnbördsavdelningen*, där nämligen alla patienter på allmän sal låge fritt. Så hade naturligen anordnats i den kliniska undervisningens intresse, och till förmån för densamma hade barnbördshuset från början kommit till. Det vore också ett faktum, att just vid de tre barnbördshus i landet, där klinisk undervisning ägde rum i läkarutbildningens tjänst, patienterna låge fritt, nämligen i Lund samt vid allmänna barnbörds-huset i Stockholm och barnbördsavdelningen av akademiska sjukhuset i Uppsala.

Då för några år sedan fråga om ändring härutinnan varit uppe i direktionen, hade det just varit professorn i obstetrik, vilken såsom direktionsledamot mest energiskt motsatt sig detta. Då underhållsdagarna för patienterna på *allmän* sal på barnbördsavdelningen i Lund år 1919 varit 8,202, betydde detta med en dagkostnad av 11 kronor 9 öre en utgift för barnbördskvinnornas vård av 90,960 kronor 18 öre.

Bland de utgiftsposter, som sedan de nya klinikerna togos i bruk stigit mest, märktes kostnaderna för bränsle och lyse, vilka år 1919 uppgingo till den stora summan av 625,248 kronor 47 öre.

Då det vore tydligt att de nya lokalerna för föreläsningssalar, laboratorier, polikliniklokaler, bostadsrum för tjänstgörande kandidater, barnbördsavdelningens allmänna sjuksalar och röntgeninstitut för sin uppvärmning och belysning droge en icke så oväsentlig del av hela kostnaden, hade av sakkunnig person en be-

räkning gjorts över beloppet av kostnaden för uppvärmning och belysning särskilt av dessa lokaler, vilken givit en summa av 133,843 kronor 94 öre.

Polikliniklokaler och röntgeninstitut av den storlek, som i de nya byggnaderna i Lund anordnats, torde vidare till en ganska väsentlig del få anses tjäna den kliniska undervisningens behov.

Oberäknat läkarnas löner ginge personalens kontanta löner med dyrtidstilllägg år 1919 på

poliklinikerna till	kronor 22,173: 86
och på röntgeninstitutet till	» 9,172: 54

Härtill komma:

förbandsmateriel på poliklinikerna	» 18,595: 50
materiel på röntgeninstitutet	» 21,587: 17

I tabellbilaga IV vore sammanförda samtliga ovan beräknade kostnader, som kunde anses betingas av sjukhusets egenskap av så kallat kliniskt sjukhus; de utgjorde en summa av 507,520 kronor 13 öre, vilket belopp vore 31,47 procent av landstingets verkliga utgift för driften under år 1919.

Det vore tydligt å ena sidan, att obestriddligen mycket avsevärda kostnader tillkomme för detta sjukhus på grund av dess egenskap av så kallat kliniskt sjukhus, men också å andra sidan, att det vore omöjligt att fullt säkert kunna beräkna och angiva huru stor merkostnad därav uppkomme. Det syntes dock som om den för de nu löpande åren och med de kostnader för underhållsdag, som för närvarande måste beräknas, knappast kunde räknas mindre än 2—3 kronor per underhållsdag eller till en summa av cirka 500,000 kronor per år. Den verkliga kostnad landstinget haft för driften hade uppgått till: under år 1918 1,317,919 kronor 63 öre och under år 1919 1,612,764 kronor 37 öre; den beräknade kostnaden för år 1920 uppginge till 1,770,000 kronor.

Landstingets merkostnad för Lunds lasarett på grund av dess egenskap av undervisningsanstalt utgjorde alltså under år 1919 31,47 procent av landstingets hela verkliga utgift för lasarettet, och det syntes direktionen därför ej obilligt, om man vid detta förhållande förutsatte, att staten ersatte landstinget denna merkostnad eller i runt tal 30 procent av landstingets verkliga utgifter för årets driftkostnader.

På grund av landstingets uppdrag anhöll direktionen, under åberopande av vad densamma sålunda anförde, det Kungl. Maj:t måtte genom framställning till riksdagen bereda landstinget bidrag till täckande av kostnaderna under år 1920 för länet's sjukvårdsinrättningar i Lund. Bidraget borde beräknas till 30 procent av sagda kostnader, men beloppet kunde först efter det 1920 års räkenskaper avslutats bestämmas.

De fyra tabeller, som äro bifogade direktionens skrivelse, äro av följande innehåll:

Tabell I.

Sammandrag över dagkostnaden vid Malmöhus läns lasarett och vid Malmö allmänna sjukhus åren 1910—1919.

	Lund	Hälsing- borg	Lands- krona	Trälle- borg	Ystad	Hörby	Malmö
1910.....	2: 80	2: 62	2: 82	3: 14	3: 31	3: 56	2: 90
1911.....	2: 79	2: 93	2: 74	3: 11	3: 09	3: 29	2: 94
1912.....	3: 02	2: 85	3: 22	3: 92	3: 25	3: 26	3: 10
1913.....	3: 24	2: 86	3: 13	3: 06	3: 09	3: 43	3: 27
1914.....	3: 14	3: 03	3: 33	3: 63	3: 34	3: 80	3: 46
1915.....	3: 39	3: 07	3: 31	3: 69	3: 65	3: 82	3: 56
1916.....	4: 01	3: 40	4: 42	4: 22	4: 34	4: 54	4: 47
1917.....	5: 37	4: 46	5: 05	4: 36	5: 61	4: 50	5: 48
1918.....	10: 61	6: 60	6: 91	6: 28	7: 72	6: 86	7: 78
1919.....	11: 09	10: 09	8: 41	9: 75	9: 89	10: 08	8: 67

Tabell II.

Uppgift å av landstinget beviljade årsanslag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund för tioårsperioden 1910—1919.

	Beräknat och beviljat anslag	Uppkommen och täckt brist	Summa
1910.....	231,000: —	—	231,000: —
1911.....	228,000: —	11,708: 12	239,708: 12
1912.....	257,000: —	7,851: 93	264,851: 93
1913.....	281,000: —	—	281,000: —
1914.....	306,000: —	—	306,000: —
1915.....	311,900: —	—	311,900: —
1916.....	319,700: —	85,897: 86	405,597: 86
1917.....	520 000: —	57,263: 53	577,263: 53
1918.....	780,000: —	537,919: 63	1,317,919: 63
1919.....	1,221,727: —	391,037: 37	1,612,764: 37

Tabell III.

Uppgift å patienter från främmande län, vårdade å allmän sal år 1919.

	Antal		Legosängsavgift, kronor
	Patienter	Underhållsdagar	
Å medicinska avdelningen	224	6,371	22,191: —
» kirurgiska avdelningen	400	8,275	28,510: —
» ögonavdelningen	285	7,599	24,949: 50
» gynekologiska avdelningen	153	2,553	8,559: —
» radiologiska avdelningen	190	1,623	5,424: 50
» barnsjukhuset	24	626	2,460: —
» tuberkulosavdelningen	6	412	1,285: 50
» avdelning för sinnessjuka	1	7	31: 50
Summa	1,283	27,466	93,411: —

Skillnaden mellan erlagda avgifter 93,411 kronor och
 verkliga kostnaden för samma dagantal utgör kronor 211,186: 94
 och således 27,466 underhållsdagar å 11 kronor 9 öre kronor 304,597: 94

Tabell IV.

Sammandrag öfver de för år 1919 beräknade kostnader, som anses utgått vid
 Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund i egenskap av kliniskt sjukhus.

Oberäknade läkarnas löner uppgingo personalens löner med dyrtidstillägg å poliklinikerna till kronor	22,173: 86		
» röntgeninstitutet till »	9,172: 54	31,346: 40	
Förbandsmaterial å poliklinikerna »	18,595: 50		
Material på röntgeninstitutet »	21,587: 17	40,182: 67	71,529: 07
Uppvärmning och belysning av undervisningslokaler kronor			133,843: 94
Kostnaden för 8,202 underhållsdagar å barnbördsavdelningen »			90,960: 18
Skillnaden mellan de av patienter från annat län erlagda av- gifter och den verkliga kostnaden för lasarettsvården »			211,186: 94
			kronor 507,520: 13

Efter erhållen remiss har kanslersämbetet för rikets universitet den 13 december 1920 avgivit utlåtande i ärendet och därvid tillstyrkt avlåtande av proposition till riksdagen i överensstämmelse med sjukhusdirektionens framställning. Kanslersämbetet har stött sig på ett från medicinska fakulteten i Lund infordrat, av det större akademiska konsistoriet biträtt yttrande, ur vilket jag ber att få anföra följande:

Tydligen tillkommer det fakulteten att vid behandlingen av denna fråga ägna uppmärksamheten åt vad som ur undervisningens synpunkt är av vikt. I direktionens framställning finnes uppgift om det antal patienter och antal underhållsdagar, vilka för en var av de olika avdelningarna fallit på de patienter, som ej tillhöra Malmöhus län. Fakulteten vill med anledning härav framhålla, vilken fullkomligt fundamental betydelse denna avsevärda tillströmning av patienter från andra sjukvårdsområden än länet besitter för att fakulteten skall kunna besörja den kliniska undervisningsuppgift, som åligger densamma. Dessa patienter från andra sjukvårdsområden, delvis stammade från en så pass avlägsen trakt som Småland, äro till stor del hit hänvisade av läkare, därför att sjukdomen är av sådan natur, att antingen dess igenkännande eller dess behandlande eller bådadera bereder traktens läkare svårigheter, varför de vilja lita till de respektive överläkarna vid härvarande lasarett. Det inses således lätteligen, att detta patientmaterial blir utvalt på ett helt annat sätt än vad fallet är med de patienter, som inströmma från närmaste trakt, därför att lasarettet härstädes är deras närmaste sjukhus. I överensstämmelse härmed erhåller det kliniska materialet från andra områden i genomsnitt vida större värde och betydelse för den kliniska undervisningen, än vad enbart länets patienter skulle kunna erbjuda. För den första och grundläggande tjänstgöringen, vilken äger rum i medicin och kirurgi, skulle väl det sistnämnda kliniska materialet kunna vara tillräckligt differentierat, men vare sig det gäller fortsättningstjänstgöringen i medicin eller kirurgi, vilken sedan hösten 1918 är förlagd även till Lund, eller det gäller undervisningen å de olika specialklinikerna i trängre mening, utgör denna tillströmning av det mera utvalda kliniska materialet från andra sjukvårdsområden en fullkomligt nödvändig förutsättning för dem. Vilken betydelse detta sistnämnda material äger för vissa specialkliniker framgår ock väl redan ur siffrorna i tabell III, som är fogad till direktionens skrivelse, rörande antalet från främmande län vårdade patienter, och detta särskilt så vitt det rör ögonavdelningen, gynekologiska eller radiologiska avdelningen.

Fakulteten erinrar i detta sammanhang, hurusom de av chefen för eklestikdepartementet för avgivande av betänkande och förslag angående vissa den medicinska undervisningen rörande frågor år 1918 tillkallade sakkunniga i sitt år 1920 avgivna betänkande med styrka framhållit, att tydlig läkarbrist råder i landet, och att det därför är synnerligen maktpåliggande att utveckla möjligheterna för den kliniska undervisningen vid de olika högskolorna. Dessa sakkunnigas förslag inrymmer, bland annat, att den nu provisoriska ordningen med fortsättnings-tjänstgöring i medicin och kirurgi vid Lunds universitet skall inryckas i examens-

stadgan som en definitiv anordning, och de framhålla vidare nödvändigheten av att vid åtskilliga av specialklinikerna bereda möjlighet att mottaga flera studerande än vad nu är fallet.

Det framgår således klart härur, att fakulteten ej kan vara betänkt på att någon reduktion kommer till stånd av den undervisningsbörda, som inom de kliniska disciplinerna påvilar densamma, utan att i stället krav på dess ökande föreligger. En nödvändig förutsättning härför är emellertid, att ej heller det kliniska materialet å lasarettet reduceras, varken ur kvantitativ eller kvalitativ synpunkt.

Skulle sjukhusdirektionens framställning ej vinna Kungl. Maj:ts beaktande och bifall av riksdagen, torde sådan reduktion av det kliniska materialet dock bliva följden. Det framgår klart ur sjukhusdirektionens framställning, vilken stor ekonomisk börda den omfattande vården vid Lunds lasarett av patienter från annat sjukvårdsområde lägger på de skattdragande inom Malmöhus län, och det inses lätteligen, att Malmöhus läns landsting icke låter denna situation fortsätta att äga bestånd. Även utan bidrag från statsverkets sida kan nämligen landstinget råda bot härför genom att höja vårdavgiften för patienter från annat sjukvårdsområde till sådant belopp, att länets hela beräknade kostnad för vården av dessa sjuka därigenom bleve täckt, och denna fråga är i själva verket synnerligen aktuell genom motion till 1920 års landsting och tingets därav föranledda beslut att uppdraga åt sitt förvaltningsutskott att efter vederbörande direktions hörande till nästa års landsting inkomma med det förslag, vartill ifrågavarande motion må föranleda. En dylik tilltänkt förändring i legosängsavgiften skulle emellertid innebära en förhöjning av sådan grad, att den till större del skulle avstånga patienter från andra sjukvårdsområden, som nu söka vård här, att i framtiden göra detta.

Följden härav skulle bliva en kvalitativ försämring av det kliniska materialet, som skulle omöjliggöra för fakulteten att uppehålla klinisk undervisning i den omfattning, som nu här meddelas, och således naturligtvis även omöjliggöra en ökad undervisning, som av de citerade sakkunniga nu påyrkats. Detta skulle medföra, att staten tvingades att på annat sätt ordna utvidgningen av den kliniska undervisningen eller ock ordna nya tillfällen till dylik, och det inses utan vidare, att vilken väg staten än skulle gå för att lösa denna fråga, kostnaderna skulle bliva mångdubbla jämfört med vad som nu påyrkas från direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

Särskilt vill fakulteten ock betona, hurusom det äger stor betydelse för undervisningen, att nu rådande avgiftsfrihet för dem, som mottagas till vård å barnbördsavdelningen, ej blir borttagen, en förändring, som landstinget dock även äger befogenhet att genomföra. De ovan citerade sakkunniga för medicinska undervisningen hava som ett synnerligen trängande önskemål framhållit, att det måste beredas flera studerande plats att tjänstgöra i obstetrik, och fakulteten har ock, böjande sig för denna fordran, i dagarna tillstyrkt, att dylik utökning av antalet tjänstgörande måtte komma till stånd. Fakulteten har med hänsyn till det klinisk-obstetriska materialets begränsade storlek ej gjort detta utan någon grad av tvekan. Skulle avgifter läggas å dem, som mottagas till vård å barn-

bördsavdelningen, kunde detta säkert förväntas medföra sådan minskning av detta kliniska material, att fakulteten måste ändra sin ståndpunkt med avseende på möjligheten av utvidgad tjänstgöring härstädes i obstetrik. Det får nämligen i detta sammanhang ej glömmas hurusom just det förhållandet, att klinisk undervisning är förlagd till ett barnbördshus, är ägnat att motverka tillströmningen till detsamma.

Det torde ur det anförda tillräckligt framgå, vilket livsintresse det utgör för medicinska fakulteten och för dess förmåga att kunna fylla den roll, som nu tilldelats densamma inom den kliniska undervisningen, att det å de till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda klinikerna i motsvarande utsträckning, som under senare tid varit fallet, får mottagas patienter från andra sjukvårdsområden, liksom ock att avgifter ej må läggas å dem, som å barnbördsavdelningen söka vård.

Fakulteten får således på det livligaste tillstyrka den av direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar gjorda framställningen.

Även medicinalstyrelsen har i ärendet avgivit infordrat utlåtande, innehållet i dess skrivelse den 14 januari 1921.

De höga driftkostnaderna, säger medicinalstyrelsen i skrivelsen, vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund torde utan tvivel till en del bero på sjukhusets anordningar för meddelande av undervisning åt medicine studerande. I följd härav synes det medicinalstyrelsen billigt, att landstinget tillerkännes ett bidrag av staten för nämnda ändamål. Styrelsen finner emellertid, att vid beräkning av den merkostnad, som genom undervisningen åsamkats sjukhuset, denna i en del avseenden beräknats väl högt. Sålunda har såsom merkostnad beräknats kostnaden för samtliga utomlänspatienters vård, sedan legosängsavgiften avdragits. Likaså hava upptagits samtliga kostnader för uppvärmning av vissa för undervisningen använda lokaler och för drift av polikliniken och röntgeninstitutet. Emellertid måste ju alla lasarett vidkännas kostnader för sjukas intagning från annat län och vidare för anordnande av en mottagning för allmänheten uti härför särskilt avsedda lokaler. Då kostnaderna härför liksom ock för anordnande av röntgenbehandling drabba alla sjukhus, synes det ej fullt riktigt att *samtliga* kostnader för dessa nu nämnda tre ändamål beräknas härröra från endast undervisningen åt medicine studerande.

Att beräkna huru mycket av den merkostnad, som direktionen hänför till undervisningskostnad, ändock skulle förefunnits, om sjukhuset icke varit kliniskt, låter sig emellertid icke göra endast med tillgång till de uppgifter, som stå medicinalstyrelsen, vare sig genom föreliggande handlingar eller eljest, till buds. Antalet underhållsdagar under år 1919 för utomlänspatienter, 27.466, utgör ungefär 12,5 procent av hela antalet underhållsdagar vid sjukhuset, vilka för sagda år utgöra 213.654. Vid Sabbatsbergs sjukhus utgjorde, exempelvis, samma år antalet underhållsdagar för utomlänspatienter 7 procent, vid Norrköpings sjukhus 8,2 procent och vid Gävle lasarett 3,7 procent av hela antalet underhållsdagar.

Styrelsen anser därför, med hänsyn till vad ovan sagts angående kostnaden för uppvärmning och rörande driftkostnader för poliklinik och röntgenavdelning, att en summa, som riktigare skulle motsvara den verkliga merkostnaden för un-

dirvisningen i nämnda avseende, skulle erhållas, om man avdroge 7 à 8 procent från den av direktionen beräknade kostnaden. Då denna upptagits till i runt tal 507,520 kronor, skulle merkostnaden, beräknad genom avdrag av 7,5 procent från nyssnämnda summa, bliva 469,456 kronor, utgörande 29,0 procent av totalkostnaden — vilken för år 1919 uppgick till 1,612,764 kronor — eller 1 procent mindre än det procenttal, som enligt direktionens hemställan föreslagits till ersättning genom statsmedel. Då emellertid även i andra avseenden än här ovan särskilt nämnda, driften av ett kliniskt sjukhus nödvändigtvis måste ställa sig dyrare än driften av ett annat lika stort sjukhus — något som ej av direktionen särskilt framhållits — och då vidare merkostnaden i dessa avseenden svårigen torde kunna styrkas men sannolikt uppgår minst till felande 1 procent, finner medicinalstyrelsen icke skäl påyrka en nedsättning av det bidrag, direktionen begärt.

Departementschefen.

Då den av sjukhusdirektionen gjorda framställningen syntes mig beaktansvärd, utverkade jag den framställning till riksdagen, som innefattades under ovannämnda punkt 28 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1921 års tilläggsstat och som innebar, att riksdagen, i avbidan på proposition om anslag av statsmedel såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna vid ifrågavarande sjukvårdsinrättningar under år 1920, skulle på omförmälda tilläggsstat beräkna ett forslagsanslag av 500,000 kronor. Sedan medicinalstyrelsens ovanberörda utlåtande numera inkommit, har ärendet kunnat återupptagas till behandling.

Då sjukhusdirektionen år 1913, å landstingets vägnar, gjorde den framställning till Kungl. Maj:t, som ledde till beviljandet av statsbidrag för de senast företagna nybyggnaderna m. m. vid sjukhuset, grundades denna framställning, som avsåg statsbidrag med halva byggnadskostnaden för nybyggnadsarbetena, därpå, att landstinget för sin del ensamt iklädde sig, utöver lika stor del av byggnadskostnaden som staten, kostnaderna såväl för nödiga inventarier som för den årliga driften, »vilken genom den planerade utvidgningen framdeles bliver betydligt dyrare än hittills».

Vederbörande departementschef förordade äskande av det begärda statsbidraget och framhöll därvid såsom otvivelaktigt, att de beslutade nybyggnaderna för de medicinska samt obstetrisk-gynekologiska avdelningarna — det utan all fråga väsentligaste av byggnadsarbetet — vore i hög grad av behovet påkallade från den synpunkt, som för landstinget i främsta rummet varit den bestämmande, den egentliga sjukvårdens. Departementschefen erinrar emellertid, hurusom högst väsentliga brister och svårigheter för nyssnämnda

avdelningar skulle avhjälpas, om nybyggnaderna komme till stånd. Och han betonar fördelen av att medicinska fakulteten för sin undervisning har tillgång till ett sjukhus, som i avseende å anordningar och utrustning motsvarar högt ställda anspråk.

Med hänsyn till vad jag sålunda och i början av detta mitt yttrande omförmält, har det ej varit anledning förvänta, att nu förevarande framställning skulle komma att riktas till statsmakterna. Det skall emellertid erkännas, att driftkostnadernas stegring varit mycket stor — *procentuellt* beräknat dock näppeligen större än vid ett par andra lasarett inom länet — och att denna stegring, delvis säkerligen beroende på kristiden, utan tvivel till en del är att tillskriva sjukhusets egenskap av undervisningsanstalt. Det är då ej överraskande att landstinget sökt finna en utväg att utan landstingsområdets betungande täcka en del av utgifterna för sjukhusdriften. Och jag har funnit det med billigheten överensstämmande, att staten ej undandraget sig att tillmötesgå landstingets begäran om bidrag för år 1920.

Vid prövning av vad i ärendet förekommit måste det emellertid falla sig svårt att finna fullt giltiga grunder för beräkning av vad staten skäligen borde åtaga sig. Beträffande de i tabell IV hopställda siffror, på vilka sjukhusdirektionen grundar sin hemställan om fixerandet av statens bidrag till 30 procent av driftkostnaderna, synas vissa erinringar kunna göras.

Oberäknat läkarnas löner, heter det, uppgingo kostnaderna för personalens löner med dyrtidstillägg å poliklinikerna och å röntgeninstitutet samt för material å poliklinikerna och nämnda institut tillhopa till 71,529 kronor 7 öre. Då emellertid, såsom medicinalstyrelsen anmärkt, kostnader för anordnande av mottagning för allmänheten i därför särskilt avsedda lokaler liksom ock för inrättande av röntgenbehandling drabba alla sjukhus, torde det ej vara riktigt att beräkna *hela* det nyssnämnda kostnadsbeloppet såsom härrörande endast från undervisningen för medicine studerande.

En annan post i tabell IV lyder sålunda: »uppvärmning och belysning av undervisningslokaler kronor 133,843: 94». Av sjukhusdirektionens skrivelse framgår, att med undervisningslokaler härvid förstås föreläsningssalar, laboratorier, polikliniklokaler, bostadsrum för tjänstgörande kandidater, barnbördsavdelningens allmänna sjuk-salar och röntgeninstitut. Det gäller även i avseende å denna post,

att den ej skäligen kan anses vara sjukhuset förorsakad enbart på grund av sjukhusets egenskap av klinisk undervisningsanstalt.

Såsom en sista post i tabell IV är uppfört ett belopp av 211,186 kronor 94 öre, utgörande skillnaden mellan de av patienter från annat län erlagda avgifterna och den verkliga kostnaden för lasarettsvården. Den tanke, som ligger till grund för upptagande av denna post i tabell IV, nämligen att sjukhuset i första hand bör vara upplåtet för länets egna innevånare, är helt naturlig. Sjukhusets reglemente föreskriver ock, att en var sjuk, som tillhör länet, dock med visst angivet undantag, är berättigad till sjukvård å det samma. Såsom medicinalstyrelsen med rätta anmärkt, måste emellertid *alla* länslasarett vidkännas vissa kostnader för intagning av sjuka från annat län. Det kan därför ej vara riktigt att ovannämnda summa i sin helhet tages i beräkningen i tabell IV.

På grund av nyssberörda förhållanden — vilka väsentligen ligga till grund för vad medicinalstyrelsen anfört i ärendet — har detta ämbetsverk visserligen ansett, att lasarettets merkostnad skäligen kunde beräknas utgöra 29 procent av totalkostnaden. Medicinalstyrelsen har likväl, på sätt skrivelsen utvisar, icke funnit skäl föreligga för att påyrka nedsättning av det bidrag lasarettsdirektionen begärt.

För min del skall jag ej heller i nu förevarande ärende, i vilket uppvisats den starka stegring i driftkostnaderna vid sjukhuset, som ägt rum redan från och med år 1918, ifrågasätta, att Kungl. Maj:t i annat avseende avviker från direktionens beträffande år 1920 framställda anslagsäskande och bestämmandet av anslagsbeloppet, sådant det angivits i propositionen om anslag å tilläggsstat för år 1921, 500,000 kronor såsom förslagsanslag, än att beloppet betecknas såsom förslagsanslag, *högst*. På grund av vad jag anfört synes det mig ej vara oberättigat, att statsverket till detta, i allt fall betydande belopp, begränsar sitt bidrag till sjukhusdriften.

Jag tillåter mig för ett ögonblick återkomma till den nyss berörda frågan om kostnaden för sjukvård vid sjukvårdsinrättningarna åt patienter från främmande län. Såsom jag nyss nämnde, fann jag det ej vara riktigt, att den i bilagan IV uppförda ovannämnda summan av 211,186 kronor 94 öre, såsom merkostnad för patienter från främmande län, i sin helhet tages i beräkning vid bedömandet

av storleken av sjukhusets särskilda kostnader såsom klinisk undervisningsanstalt. Men att staten bör i lämplig omfattning hålla landstinget skadeslöst för dess merkostnader beträffande dylika patienter synes mig uppenbart med hänsyn till den synnerligen stora vikt medicinska fakulteten ur undervisningssynpunkt fäster vid dessa patienter. Det är i själva verket denna post i tabell IV, som jag anser vara bäst grundad.

Jag vill slutligen anmärka, att vid beviljande av ifrågavarande bidrag Kungl. Maj:t bör äga tillsätta en revisor att jämte övriga revisorer deltaga i granskningen av sjukvårdsinrättningarnas räkenskaper för år 1920.

Åberopande vad jag i detta ärende anfört tillstyrker jag förslag till riksdagen

att medgiva, att till täckande av de kostnader, Malmöhus läns landsting fått vidkännas för driften vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund under år 1920, bidrag av statsmedel må utgå efter 30 procent av sagda kostnader, dock med begränsning av statsverkets bidrag till högst 500,000 kronor, samt för ändamålet anvisa på *tilläggsstat* för år 1921 ett förslagsanslag, högst 500,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.
